

Η εισήγηση του ευρωβουλευτή Σπύρου Δανέλλη στην εκδήλωση με θέμα «Διαχείριση Στερεών Αποβλήτων στην Κρήτη» που διοργανώθηκε από το Πολιτικό Εργαστήρι - Βήμα Πολιτικού Προβληματισμού με πρωτοβουλία του βουλευτή Ηρακλείου του ΠΑΣΟΚ κ. Φραγκίσκου Παρασύρη στις 11.03.2011 στην Αίθουσα Διαχείρισης Κρίσεων της Αποκεντρωμένης Αυτοδιοίκησης στο Ηράκλειο.

«Η παραγωγή απορριμμάτων αποτελεί προνόμιο των τελευταίων γενεών. Όπως η φύση δεν γνωρίζει τι σημαίνει απορρίμματα, έτσι και οι προηγούμενες γενιές επαναχρησιμοποιούσαν, ανακύκλωναν, ανακτούσαν υλικά από όποιο αντικείμενο (χρήσης, τροφής κτλ) ολοκλήρωνε την πρωτογενή του αξιοποίηση.

Η εκπληκτική πρόοδος της επιστήμης, δημιούργησε την ψευδαίσθηση πως ο άνθρωπος θα μπορούσε να «απελευθερωθεί» από τα όρια και τους κανόνες που διέπουν τη λειτουργία της φύσης. Τρανό παράδειγμα η διαχείριση του συνόλου των φυσικών πόρων ως εκείνοι να είναι ανεξάντλητοι. Καταναλώνουμε τον πλανήτη μας αξιοποιώντας τα επιτεύγματα της ανάπτυξης, σαν να είμαστε οι τελευταίοι του κάτοικοι.

Στη χώρα μας, πριν περίπου 20 χρόνια, γίνεται η πρώτη προσπάθεια σχεδιασμένης διαχείρισης με τους ΠΕ.Σ.Δ.Α., με πολύ μικρό βαθμό επιτυχίας όμως, εξαιτίας του λαϊκισμού και του φόβου ανάληψης πολιτικού κόστους από πλευράς κεντρικού κράτους και τοπικής αυτοδιοίκησης. Η ανωριμότητα και η ανεπάρκειά τους οδήγησε στην αναξιοπιστία και εξέθρεψε την καχυποψία και την ευεξήγητη άρνηση των τοπικών κοινωνιών να δεχτούν την όποια οργανωμένη προσπάθεια διαχείρισης.

Η νομοθεσία που διέπει τη διαχείριση των στερεών αποβλήτων στην Ελλάδα, υπαγορεύεται αποκλειστικά από τις υποχρεώσεις της χώρας έναντι του κοινοτικού δικαίου. Η μη τήρηση των οδηγιών αυτών μέσα στις καταληκτικές ημερομηνίες εφαρμογής τους, οδηγούν τη χώρα μας σε καταδίκες από το ευρωπαϊκό δικαστήριο και επιβολή προστίμων.

Μια πραγματικότητα πολιτικά και εθνικά απαξιώτική και οικονομικά επώδυνη, πράγμα απαράδεκτο ιδιαιτέρως στη σημερινή δύσκολη οικονομική κατάσταση της χώρας.

Η πιο πρόσφατη οδηγία πλαίσιο 2008/98/ΕΚ καθορίζει 5 βήματα τα οποία ιεραρχεί αυστηρά με βάση το όφελος για το περιβάλλον. Και αυτά είναι:

- 1) πρόληψη και μείωση των παραγόμενων απορριμμάτων**
- 2) επαναχρησιμοποίηση**
- 3) ανακύκλωση**
- 4) ανάκτηση**
- 5) περιβαλλοντικώς ασφαλής διάθεση των υπολειμμάτων**

Σήμερα στη χώρα μας ο απολογισμός είναι τραγικός: σπαταλήσαμε χρόνο, χάσαμε χρηματοδοτικές ευκαιρίες, επενδύσαμε ανορθολογικά και αναποτελεσματικά, σπείραμε παραπληροφόρηση στις τοπικές κοινωνίες και θερίζουμε καχυποψία και εχθρότητα κι όλα αυτά ενώ χρειάζονται άμεσες αποφάσεις και έργα.

Βρισκόμαστε ενώπιον δυο επιλογών, της καύσης και της ολοκληρωμένης εναλλακτικής διαχείρισης.

Και ας ξεκαθαρίσουμε κάτι θεμελιώδες. Παρά τα περί του αντιθέτου θρυλούμενα, οι δύο επιλογές είναι ασύμβατες μεταξύ τους. Ή πάμε στην καύση, επί το ευγενέστερον «ενεργειακή αξιοποίηση» ή στην ολοκληρωμένη διαχείριση. Έχω την πεποίθηση ότι η δεύτερη αποτελεί μονόδρομο και για τους εξής λόγους:

1) Το περιβαλλοντικό κόστος

Η διαχείριση της τοξικότητας τέφρας που αποτελεί το καθόλου ευκαταφρόνητο 30 % περίπου των καίόμενων απορριμμάτων απαιτεί Χ.Υ.Τ.Ε.Α. (Χώρους Υγειονομικής Ταφής Επικίνδυνων Αποβλήτων) υψηλότερων απαιτήσεων, που, πλην όλων των άλλων, θα δημιουργήσουν ίσως ανυπέρβλητα προβλήματα χωροθέτησης, αφού θα αποτελούν μία ωρολογιακή βόμβα στο διηνεκές. Τα δε πανάκριβα σύγχρονα φίλτρα δεν αρκούν για τον έλεγχο των εκλυόμενων διοξινών, δεδομένης της χαλαρής περιβαλλοντικής μας συνείδησης και της ανυπαρξίας αξιόπιστων και έγκυρων ελεγκτικών μηχανισμών στη χώρα μας.

2) Το οικονομικό κόστος

Αποτελεί πανάκριβη επένδυση εκατοντάδων εκατομμυρίων ευρώ με πολλαπλάσιο το λειτουργικό κόστος (150-200 ευρώ ανά τόνο) σε σχέση με όποια άλλη μεθοδολογία και θα βαρύνει εσαεί τους πολίτες με πολλαπλασιασμό των τελών καθαριότητας. Δεν δημιουργεί δε θέσεις εργασίας. Η σχέση είναι 1 προς 25-300 ανάλογα με το προς διαχείριση υλικό.

3) Η ασυμβατότητα με την ευρωπαϊκή νομοθεσία.

Σύμφωνα με την οδηγία 98/2008/ΕΚ της Ε.Ε. οφείλουμε, πριν πάμε στη καύση, να εξαντλήσουμε τις υποχρεώσεις μας για μείωση παραγωγής απορριμμάτων, επαναχρησιμοποίηση, ανακύκλωση, ανάκτηση.

Υπενθυμίζω ότι:

- Μέχρι τέλος του 2011 πρέπει να γίνει ανακύκλωση του 55% των συσκευασιών, που σήμερα πετιέται στα απορρίμματα

- Επίσης πρέπει να μειωθούν κατά 25% τα βιοαποικοδομήσιμα αστικά απορρίμματα
- Μέχρι το 2013, το ποσοστό αυτό πρέπει να φτάσει το 50% και μέχρι το 2020 το 65%
- Μέχρι το 2020, το ποσοστό ανακύκλωσης των αστικών απορριμμάτων πρέπει να φτάσει το 50%.

Με άλλα λόγια, το «θηρίο» που για να τρώει απορρίμματα πρέπει να καίει 24 ώρες το 24ωρο, 365 μέρες το χρόνο, σε σταθερή θερμοκρασία άνω των 900 βαθμών Κελσίου, δεν θα μπορεί να εξασφαλίσει την τροφή του, όσο και αν προσπαθούμε να καταδικάσουμε και τις επόμενες γενιές σε μία αυτοκαταστροφική υπερκατανάλωση και υπερπαραγωγή απορριμμάτων.

Ακόμη όμως κι αν μας αφήνουν ασυγκίνητους τα παραπάνω, η καύση ρητά δεν θεωρείται αποδεκτή ως μεθοδολογία ανάκτησης ενέργειας, αν δεν διασφαλιστεί απόδοση του 65% της παραγόμενης ενέργειας στο ενεργειακό σύστημα της περιοχής. Πράγμα αδύνατο αν δεν συνδυαστεί με απόδοση θερμικής ενέργειας. Δέσμευση απολύτως απαγορευτική όμως για λόγους οικονομικούς και τεχνικούς για τη Νότια Ελλάδα και κυρίως την Κρήτη.

Είναι χαρακτηριστικό ότι όσο στην κεντρική και βόρεια Ευρώπη οι περιβαλλοντικοί όροι γίνονται αυστηρότεροι, και το κόστος της αποτέφρωσης αυξάνει, το lobby των ενδιαφερομένων εταιρειών στρέφεται σε νέες αγορές μικρότερων απαιτήσεων, χαλαρότερων προδιαγραφών αλλά και ελλιπούς περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης, μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα. Παρά το ότι οι κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ μέχρι το 2004 ήταν κατηγορηματικά αντίθετες στην καύση - χαρακτηριστική η θέση Λαλιώτη όπως διατυπώθηκε στη Βουλή 05.03.2001 «...κατέθεσα την άποψη και θέση ότι στον ελληνικό χώρο είναι απαγορευτικό να γίνεται η διαχείριση των απορριμμάτων με την μέθοδο της καύσης».

Οι κυβερνήσεις της Νέας Δημοκρατίας μετά το 2004, με Υπουργό ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. τον Σουφλιά ανοίγουν την πόρτα για να συνεχίσουμε να κρυπτο-φλερτάρουμε έως σήμερα. Την ίδια στιγμή στις ΗΠΑ (όπου ο πρώτος αποτεφρωτήρας λειτούργησε ήδη από το 1885) η βιομηχανία αυτή βρίσκεται σε κρίση και ο αριθμός των εργοστασίων καύσης μειώνεται διαρκώς τα τελευταία χρόνια σαν αποτέλεσμα της εναντίωσης της κοινής γνώμης, αλλά και της προώθησης προγραμμάτων ανακύκλωσης όπως επιτάσσουν πλέον οι καιροί.

Η Σύμβαση της Στοκχόλμης για τους τοξικούς Εμμένοντες Ρύπους (POPs), για

παράδειγμα, θεωρεί τους αποτεφρωτήρες, ως σημαντικές πηγές έκλυσης POPs. Η Σύμβαση αυτή καλεί τα συμβαλλόμενα μέρη να απέχουν από διεργασίες και πρακτικές που εντείνουν ή υποβοηθούν την έκλυση POPs στο περιβάλλον. Εμμέσως δηλαδή, καλεί τα συμβαλλόμενα μέρη να απέχουν από την κατασκευή νέων εργοστασίων καύσης.

Από ενεργειακής πλευράς η «καύση» συμβάλλει πολύ περισσότερο από οποιονδήποτε άλλο τρόπο διαχείρισης στην παραγωγή αερίων του θερμοκηπίου. Η καύση ενός τόνου ανάμεικτων ανακυκλώσιμων με συμπαραγωγή ηλεκτρισμού και θερμότητας στην περίπτωση υποκατάστασης λιγνίτη ή άνθρακα, μειώνει τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα κατά 95 κιλά στην καλύτερη περίπτωση, ενώ η ανακύκλωση ίδιου βάρους ανάμεικτων ανακυκλώσιμων, τις μειώνει κατά 760 κιλά.

Η έννοια μιας «Ευρωπαϊκής Κοινωνίας της Ανακύκλωσης» ενσωματώνεται με την Οδηγία 98/2008 στην ευρωπαϊκή νομοθεσία. Διατυπώνεται ξεκάθαρα ότι η Οδηγία «πρέπει να κινήσει την Ε.Ε. προς την κατεύθυνση μιας κοινωνίας της ανακύκλωσης» ενώ το Άρθρο 11 αναφέρεται σε μία «ευρωπαϊκή κοινωνία της ανακύκλωσης με υψηλό επίπεδο αποδοτικότητας πόρων».

Ο σημερινός χάρτης της ανακύκλωσης στην Ευρώπη χαρακτηρίζεται από σημαντικές διαφορές μεταξύ κρατών μελών. Σύμφωνα με την Eurostat για το 2009 κατά μέσο όρο στην ΕΕ των 27 έτυχαν επεξεργασίας 504 κιλά αστικών αποβλήτων ανά άτομο. 38% οδηγήθηκαν σε Χ.Υ.Τ.Α., 24% ανακυκλώθηκαν, 20% αποτεφρώθηκαν και 18% κομποστοποιήθηκαν. Η ανακύκλωση και η κομποστοποίηση των αστικών αποβλήτων φτάνουν στην Αυστρία το 70%, στη Γερμανία 66%, Κάτω Χώρες 61%, Βέλγιο 60% και Σουηδία 50%.

Θα μπορούσε να πει κανείς πως η μαύρη τρύπα της διαχείρισης των απορριμμάτων στην Ελλάδα έχει όνομα: κομποστοποίηση! Την ώρα που σε ευρωπαϊκό επίπεδο το 18% των οικιακών απορριμμάτων κομποστοποιείται, στην Ελλάδα μόλις το 2% των σκουπιδιών των νοικοκυριών μας γίνεται κομπόστ. Αποτέλεσμα; Ξεχειλίζουν ΧΥΤΑ και χωματερές με όγκους οργανικών απορριμμάτων. Κι αυτό όταν, σύμφωνα με τις ευρωπαϊκές υποχρεώσεις μας, πρέπει μέχρι το φετινό καλοκαίρι το 25% των βιοαποικοδομήσιμων απορριμμάτων να κομποστοποιείται! Κομπόστ, κομποστοποίηση, άγνωστες λέξεις ίσως για τους περισσότερους, παρότι δεν είναι τίποτα άλλο από μια φυσική διαδικασία, κατά την οποία τα οργανικά απόβλητα του σπιτιού μας (φρούτα, λαχανικά, αποφάγια, φύλλα κ.ά.)

μετατρέπονται σ' ένα πλούσιο οργανικό μείγμα που λειτουργεί ως εδαφοβελτιωτικό και λίπασμα. Με αυτόν τον τρόπο μπορούμε να επιτύχουμε και πολύ μεγάλη μείωση του βάρους των απορριμμάτων. Το 35% - 60% των οικιακών σκουπιδιών είναι οργανικά και πάνω από το 70% από αυτά είναι κομποστοποιήσιμα. Δηλαδή, με την κομποστοποίηση μπορούμε να μειώσουμε τα σκουπίδια που πρέπει να διαχειριστούμε μέχρι και 35%!

Πώς θα μπορούσε όμως να προχωρήσει η κομποστοποίηση; Σε δύο επίπεδα: καταρχήν σε οικιακό, δηλαδή το κάθε νοικοκυριό να κομποστοποιεί τα δικά του οργανικά και δεύτερον σε δημοτικό επίπεδο.

Η ξεχωριστή συλλογή και επεξεργασία των βιοαποικοδομήσιμων απορριμμάτων θα μπορούσε να οδηγήσει σε κομπόστ καλής ποιότητας (το οποίο θα μπορεί να αξιοποιηθεί και εμπορικά), και όχι σαν αυτό που παρήχθη στην Ελλάδα από τις μονάδες μηχανικής επεξεργασίας του συνόλου των αποβλήτων (π.χ. ΕΜΑΚ Νέα Λιόσια) και εμφάνισε προβλήματα προσμειξεων, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να διατεθεί.

Αν και με μεγάλη καθυστέρηση μια σειρά δήμων έχουν ξεκινήσει πιλοτικά ή ευρύτερα προγράμματα κομποστοποίησης. Πώς όμως εξηγείται η κραυγαλέα αδιαφορία της κεντρικής και τοπικής εξουσίας; Ίσως γιατί πρόκειται για μια λύση σχετικά φθηνή, που δεν έχει μεγάλο περιθώριο κέρδους για τους εργολάβους των απορριμμάτων και στηρίζεται στη συμμετοχή του κόσμου.

Άφησα τελευταία μια πρόσφατη ελληνική πρωτοτυπία σχετικά με την **Μηχανική Βιολογική Επεξεργασία**

, όπου οι προωθούμενες μονάδες βιολογικής ξήρανσης, παράγουν ήδη SRF (Στερεό Ανακτηθέν Καύσιμο) σε ποσότητα πολύ μεγαλύτερη από αυτήν που μπορεί η αγορά (τσιμεντοβιομηχανία, πρωτογενής παραγωγή σιδήρου) να απορροφήσει.

Καθίσταται άρα αυτονόητο πως η βιολογική ξήρανση αποτελεί τον προπομπό και αρχικό στάδιο επεξεργασίας των απορριμμάτων πριν την τροφοδοσία τους στη μονάδα καύσης. Αν για τον οποιονδήποτε λόγο η καύση δε μπορεί να εφαρμοστεί, τότε επωμιζόμαστε ένα πολύ

υψηλό άσκοπο κόστος, αφού το παραγόμενο SRF, οδηγούμενο σε ΧΥΤΑ και εκτιθέμενο σε υγρασία, αποκτά τον όγκο που είχε πριν την επεξεργασία.

Πείτε μου έναν λόγο δημόσιου συμφέροντος και κοινωνικής ωφέλειας για τον οποίο ο φορολογούμενος πολίτης πλήρωσε 24 εκατομμύρια ευρώ για την κατασκευή τέτοιας μονάδας εδώ στο Ηράκλειο, και πρέπει να συνεχίσει να επιβαρύνεται με 30 ευρώ ανά τόνο, απολύτως άσκοπα. Για να μην προσθέσω πως ο μελετητο-κατασκευαστής το διαχειρίζεται κιόλας. Άρα ουδέν δημόσιο όφελος παρά μόνο κόστη.

Η μεθοδευμένη προώθηση της εξώφθαλμα ανορθολογικής αυτής μεθόδου πανελλαδικά, φοβούμαι είναι αποτέλεσμα ρεαλιστικότερης εκτίμησης των κατασκευαστών που μάλλον βλέπουν πολύ δύσκολη την υιοθέτηση της καύσης.

Άρα...ό,τι καταφέρουμε.

Όμως και αυτή τη φορά ο διάλογος αφήνει έξω την πρώτη φάση της διαχείρισης, την **αποκομιδή**

. Το σημερινό πανάκριβο και προβληματικότατο τριτοκοσμικό μοντέλο της καθημερινής περισυλλογής των κοινόχρηστων κάδων πρέπει να δώσει τη θέση του σε αυτό που έχει υιοθετηθεί από τη λοιπή Ευρώπη. Διαλογή στην πηγή, σε διαφορετικού χρώματος σακούλες, με κατάργηση του αποτυχημένου συστήματος των μπλε κάδων όπως και των κοινόχρηστων και αποκομιδή με ξεχωριστά απορριμματοφόρα μια ή δύο φορές την εβδομάδα από κάθε περιοχή. Παράλληλα, θα πρέπει

να αναθεωρηθεί ο τρόπος χρέωσης των τελών καθαριότητας

, παίρνοντας υπόψη τα παραγόμενα απορρίμματα και όχι τα τετραγωνικά των κατοικιών ή καταστημάτων, λειτουργώντας έτσι αποτρεπτικά αλλά και δίκαια.

Ας συνυπολογίσουμε δε πως επιλέγοντας την ολοκληρωμένη εναλλακτική διαχείριση, οι Ο.Τ.Α., μέσω των ΦΟ.Δ.Σ.Α (Φορέας Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων) και αξιοποιώντας τους ευρωπαϊκούς πόρους που έχουμε ακόμα στη διάθεσή μας, μπορούν αυτοτελώς να διαχειριστούν τα απορρίμματά μας. Κάθε άλλη επιλογή οδηγεί σε παραχώρηση της

διαχείρισης στον ιδιωτικό τομέα και στην καλύτερη δε περίπτωση μέσω ΣΔΙΤ (Σύμπραξη Δημόσιου - Ιδιωτικού Τομέα).

Η υιοθέτηση της ενεργειακής αξιοποίησης θα δεσμεύσει τους Ο.Τ.Α. για τουλάχιστον 20 έως 30 χρόνια αφού θα πρέπει να παραδίδουν συγκεκριμένες ποσότητες απορριμμάτων, με συγκεκριμένη ποιοτική σύσταση στις μονάδες. Έτσι, αν οι Ο.Τ.Α. θελήσουν ή υποχρεωθούν να αυξήσουν στο μέλλον την πρόληψη, την ανακύκλωση ή την κομποστοποίηση θα κινδυνεύουν να πληρώσουν μεγάλα χρηματικά ποσά από τις ποινικές ρήτρες που υπάρχουν στις συμβάσεις αυτών των τεχνολογιών με τους Ο.Τ.Α.

Κι όλα αυτά σε μια εποχή απομάκρυνσης από τον χρεωκοπημένο άκριτο καταναλωτισμό. Σε μια εποχή στροφής σε άλλα πρότυπα ζωής, όπου η δημιουργική, εθελοντική λιτότητα αφήνει πίσω της τον προκλητικό κομπασμό του «καταναλώνω άρα υπάρχω».

Πρότυπα που απαιτούν τη συνέργεια πολιτικής και παιδείας, ώστε να επιδιώξουμε μια συμβιωτική ανάπτυξη, μια ωρίμανση του ανθρώπου πολίτη έναντι του ανθρώπου καταναλωτή.

Για να μην διαπιστώνουμε αύριο ως «άλλαι μωραί παρθέναι» το αδιέξοδο καταστροφικών επιλογών, ας ακολουθήσουμε τον κοινό νου με γνώμονα το δημόσιο συμφέρον. Ας λάβουμε τις τελικές αποφάσεις με καθαρά χαρτιά και αξιόπιστους λογαριασμούς.

Σπύρος Δανέλλης, ευρωβουλευτής